

Statens museer för världskultur
Box 5306
402 27 Göteborg

Datum 2007-05-03
Dnr 32-2006-0687

Granskning av kontrollen över samlingarna

Riksrevisionen har, som ett led i den årliga revisionen, granskat några aspekter av intern styrning och kontroll avseende föremålshandlingen vid samtliga museimyndigheter. Granskningen har bl.a. genomförts vid Statens museer för världskultur (SMVK). Samtliga museer som ingår i myndigheten har berörts av granskningen. Dessa är Etnografiska museet (EM), Medelhavsmuseet (MM), Världskulturmuseet (VKM) och Östasiatiska museet (ÖM). Granskningens syfte har varit att bedöma om myndigheten har en tillfredsställande kontroll över samlingarna.

En förutsättning för att museimyndigheterna ska kunna bedriva sin verksamhet effektivt, mot de mål för verksamheten som regeringen har satt och enligt de regler som gäller för verksamheten är, att myndigheterna har god kontroll över samlingarna. Kraven på god kontroll av myndigheternas tillgångar regleras bl.a. i verksförordningen (1995:1322) § 7 och i förordning (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF) § 22.

Riksrevisionen vill fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående iakttagelser. Innehållet i rapporten har faktagranskats av representanter för myndigheten. Riksrevisionen önskar information senast 2007-05-25 med anledning av iakttagelserna.

1. Myndighetsgemensamma slutsatser

Museisamlingarna utgör en viktig del av kulturarvet och representerar även stora finansiella värden. Riksrevisionen har noterat brister vid flera granskade museer gällande vissa aspekter av föremålshandlingen. Dessa aspekter är registrering, säkerhetsrutiner och IT-system. När det gäller registreringen kan t.ex. nämnas att Kulturrådet, i kulturstatistiken för museerna avseende år 2005, har redovisat att endast ca 70 % av föremålen är digitalt registrerade.¹

För SMVK specifikt behandlar vi nedan alla tre områdena. Av SMVK:s samlingar är för närvarande bara ca 20 % av föremålen digitalt registrerade med både text och bild.

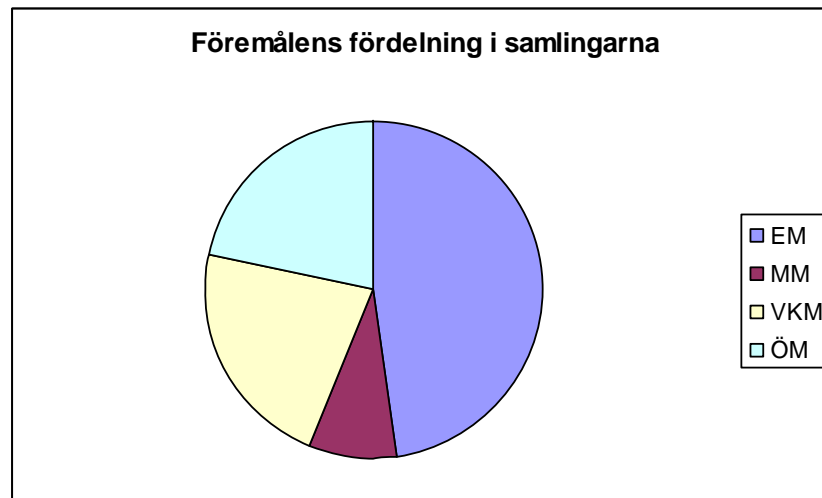
2. Bakgrundsbeskrivning

SMVK har totalt ca 461 000 föremål i samlingarna fördelade på de fyra museerna. Samlingarna har varierande karaktär och består bl.a. av

¹ Kulturrådet (2006:4) Kulturen i siffror

arkeologiska fynd, konst- och kulturföremål och ca 11 % utgörs av textilföremål. Den antalsmässigt största samlingen finns vid EM.²

Figur 1 Föremåls fördelning i samlingarna³

Bara en liten del av föremålen finns i utställning. Största delen av samlingarna finns i magasin, och delar av samlingarna är också utlånade. Enligt uppgift finns t.ex. ca 5 % av MM:s föremål i utställning, 2 % är utlånade medan resterande 93 % är magasinerade.

3. Föremålsregistreringen behöver förbättras

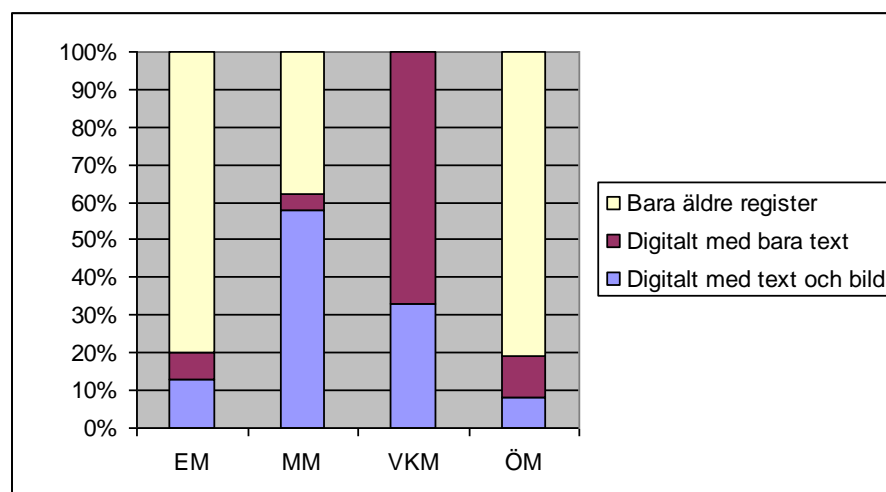
En förutsättning för att myndigheterna ska kunna ha en god kontroll av föremålen är att dessa är tillförlitligt registrerade. Ett annat viktigt skäl till registrering och digitalisering av samlingarna är att göra museernas föremål tillgängliga för verksamheten på ett effektivt sätt.

Nu är ca 20 % av det totala antalet föremål i SMVK:s samlingar registrerade digitalt med både text och bild, och ytterligare ca 21 % är digitalt registrerade med enbart text. Dessa relationstal varierar dock mellan de olika museerna. Se figur 2. Registreringstakten är låg. Bara 2 % registrerades under år 2006.⁴

² SMVK:s årsredovisning för år 2006, s. 9.

³ SMVK:s årsredovisning för år 2006, s. 11

⁴ SMVK:s årsredovisning för år 2006, s. 10.

Figur 2 Status på digitalisering per museum

Det finns också delar av samlingarna som är helt oregistrerade. Se tabell 1.

EM	Museet flyttade in i nya lokaler 1978. Det finns fortfarande ca 100 kbm ouppackade föremål från dess. Föremålen finns i en grovförteckning, där inte varje föremål har noterats separat. En mindre del av dessa är oregistrerade. Ca 1 000 föremål – i huvudsak arkeologiska fynd – ligger omärkta i skåp.
MM	Ca 30 föremål ur en donation är oregistrerade. Totalt bedöms ca 300 – 400 föremål vara oregistrerade vid museet, bortsett från den s.k. ”skärvsamlingen” som inte heller är katalogiserad.
VKM	Ca 50 föremål som inte har kunnat identifierats efter flytten år 2003 finns.
ÖM	En större donation, bestående av föremål i två fastigheter, vilken erhöles på 1990-talet finns noterade på listor, men föremålen är ännu inte märkta. Föremål från två donationer som erhöles 2005 och förvaras i magasin är oregistrerade.

Tabell 1 Registrerade föremål vid respektive museum

SMVK saknar för närvarande en myndighetsövergripande plan för den kvarvarande registreringen och digitaliseringen.

Riksrevisionen bedömer att takten på den digitala registreringen är långsam i förhållande till den totala samlingens omfattning samt att det är otillfredsställande att delar av myndighetens samlingar är helt oregistrerade.

Vi har noterat att regeringen i 2007 års ekonomiska vårproposition har föreslagit att satsningen på att vårda, bevara och tillgängliggöra samlingarna med medel för sysselsättningsåtgärder förlängs t.o.m. år 2009. Denna satsning bör göra det möjligt för SMVK att öka taken på registreringen.

Riksrevisionen rekommenderar SMVK att fastställa en plan för den återstående registreringen och digitaliseringen av föremålen. En sådan plan

skulle utgöra ett underlag för hur och i vilken takt det kvarstående arbetet ska bedrivas genom att tydliggöra prioriteringsbehov utifrån såväl verksamhetsmässiga som kulturvärdes- och riskaspekter. Vi rekommenderar vidare att planen innehåller beräkningar av tidsåtgång och resursbehov för att nå målen i utsatt tid. Planen bör upprättas med ett myndighetsövergripande perspektiv.

Av planen bör även framgå hur arbetet ska bedrivas för att registreringen ska göras på ett enhetligt sätt, i syfte att underlätta sökbarheten i samlingarna. Vi rekommenderar att planen fastställs under år 2007 och att den därefter, för att öka kvaliteten i åiterrapporteringen kring bevarandemålet, följs upp och avstäms i bl.a. årsredovisningarna kommande år.

3.1 Stickproven visar på brister i registreringen

Vi har besökt EM, MM och ÖM och genomfört ett mycket litet (totalt 44 föremål) stickprov avseende föremålens placering och registrering. Föremålen valdes slumpmässigt. Den ringa storleken på stickprovet innebär att det inte är möjligt att dra några generella slutsatser om kvaliteten på registreringen av den totala samlingen, men vi finner ändå resultatet i vissa avseenden otillfredsställande.

De stickprov som har genomförts tyder på att informationskvaliteten avseende de föremål som har registrerats digitalt håller en högre kvalitet än de uppgifter som finns om föremål som är registrerade i kataloger eller motsvarande. Vidare tyder stickproven vid MM på, att det finns en risk för att det råder bristande kvalitet i informationen även avseende digitalt registrerade föremål.

Fyra föremål i stickprovet återfanns tack vare att kataloguppgifterna innehöll uppgift om vilket material föremålen är gjorda av i kombination med den personliga kunskapen hos den personal som deltog vid besöket. (Föremål förvaras i olika klimat beroende på vilket material de består av.) Fem föremål kunde inte återfinnas⁵.

3.2 Det finns krav på uppgifter i anläggningsregister

Föremålen i samlingarna tillhör en särskild typ av anläggningstillgångar som i det ekonomiadministrativa regelverket betecknas som kulturtillgångar. För alla typer av anläggningstillgångar gäller det generella kravet på god intern kontroll enligt FBF.⁶ Eftersom det före år 2002 fanns ett undantag från redovisning av kulturtillgångar i myndigheternas balansräkning, innebär de generella ekonomiadministrativa reglerna i praktiken, att SMVK ska föra ett anläggningsregister över samliga nyanskaffningar av kulturföremål överstigande 10 tkr och samtliga kulturföremål som kan bedömas som stöldbegärliga oavsett anskaffningsvärde. Ett anläggningsregister över kulturtillgångar bör innehålla information som gör det möjligt att identifiera

⁵ Enligt uppgift har två senare återfunnits i magasin, men detta har inte verifierats av Riksrevisionen.

⁶ 22 §, Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) föreskrifter

föremålet, uppgift om anskaffningsvärde och uppgift om tidpunkt för anskaffningen.⁷

Riksrevisionens granskning har inte omfattat om SMVK lever upp till kraven på anläggningsregisters innehåll eller inte, men **Riksrevisionen bedömer** att det finns risk för att god intern kontroll avseende anläggningsregister enligt gällande regelverk inte uppnås för närvarande, eftersom vi funnit brister avseende placeringsangivelser och eftersom vissa föremål inte har kunnat hittas.

4. Säkerheten kring föremålen bör förbättras

Vi har noterat att museimyndigheterna generellt sett har vidtagit åtgärder under de senaste åren för att förbättra bl.a. skalskyddet för museerna och deras samlingar. Som exempel på sådana åtgärder kan nämnas att låsbara montrar används i utställningar, rondering av vaktbolag, att begränsat tillträde i magasin för personalen har införts, att kodlås används på de flesta magasinerna etc. Vi anser emellertid att museerna fortfarande kan förbättra säkerheten kring föremålen.

För SMVK specifikt bedömer vi att förbättrade inventeringsrutiner ytterligare skulle öka säkerheten. För närvarande saknas vid SMVK krav på och instruktioner för hur fysisk inventering av föremålen ska gå till. Fullständiga inventeringar utförs inte utom i enstaka fall på särskilda delar av samlingarna, t.ex. när en textilsamling var föremål för skadeangrepp. Inventering sker för närvarande normalt bara i samband med den digitala registreringen.

Med nuvarande status på registreringen av föremålen finns också ett högt beroende av vissa nyckelpersoner, vilka har personliga kunskaper om samlingarna och dess fysiska placering.

SMVK saknar också en myndighetsgemensam rutinbeskrivning som gäller donationer som inkluderar praktiska anvisningar för hur t.ex. hämtning och registrering av föremål ska gå tillväga.

Riksrevisionen rekommenderar att SMVK inför årliga inventeringar av särskilt värdefulla eller stöldbegärliga föremål. En metod att minska risken för stöld ur magasin är också att införa kontinuerliga stickprov för att verifiera föremålets existens, placering m.m. Sådana stickprov kan med fördel utföras av eller tillsammans med personal som normalt inte arbetar med hanteringen av föremål. Stickproven bör dokumenteras. Vi rekommenderar också att myndigheten inför och beslutar om lämpliga inventeringsrutiner även för övriga delar av samlingarna. Inventering av anläggningstillgångar är en förutsättning för att kraven om god intern kontroll ska kunna anses vara uppfyllda. Vi rekommenderar även att SMVK kompletterar nuvarande regler och riktlinjer vid förvärv med rutiner för praktiskt handhavande, särskilt vid donationer. Samtliga rutiner och policys bör upprättas med ett myndighetsgemensamt perspektiv.

⁷ ESV (2004:10) Materiella anläggningstillgångar, s. 51

5. Samarbetet kring IT-systemen kan utvecklas

En generell iakttagelse vi har gjort under granskningen är, att de IT-system som används för den digitala registreringen ofta är egenutvecklade av de olika myndigheterna. Myndigheterna har också kommit olika långt i utvecklingen av sina system.

För SMVK specifikt gäller att tre av museerna använder sig av databashanteraren Filemaker för sina respektive databaser. Olika anpassningar av Filemaker har sedan gjorts för att passa de enskilda museernas behov av information. Vid EM används dock ett annat system (Carlotta) som är ett utvecklingsprojekt som drivs med sju andra museer.

Vid myndigheten pågår sedan år 2005 ett projekt som bl.a. syftar till att samordna föremålsdatabaserna inom myndigheten. Ett mål är att det ska bli möjligt att samordna informationen i de fyra olika databaserna till en och samma.

Riksrevisionen rekommenderar att SMVK primärt eftersträvar att ensa utvecklingen av de system som används inom den egna myndigheten, men även att SMVK samverkar med andra myndigheter för att bedriva IT-utvecklingen effektivt och kunna uppnå synergieffekter. Syftet med ett sådant samarbete är bl.a. att öka IT-säkerheten och förbättra sökbarheten i och mellan myndigheternas olika system för föremålshantering.

Ansvarig revisor Marie Örtengren har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Charlotte Ehrengren har varit föredragande.

Marie Örtengren

Charlotte Ehrengren

Kopia för kännedom:

Kulturdepartementet